

Nr 148.

Av herr Carlström m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.

Enligt beslut av 1939 års lagtima riksdag skulle i samband med omorganisationen av den fasta lägre lantbruksundervisningen elevstipendierna utgå med höjda belopp från och med budgetåret 1940/41. Av statsfinansiella skäl beslöts emellertid vid 1940 års lagtima riksdag, att den beslutade reformen skulle tills vidare anstå, varjämte förutsattes, att en skärpt behovsprövning skulle äga rum vid stipendiernas fördelning samt att i övrigt största möjliga sparsamhet skulle iakttagas vid anslaget begagnande. Dessa bestämmelser hava sedan dess varit gällande.

Efter hand hava emellertid framkommit krav om elevstipendiernas höjning. Sålunda har lantbruksstyrelsen i samband med förslag om anslag till den lägre lantbruksundervisningen hemställt, att elevstipendierna måtte höjas till belopp, som beslötos av 1939 års lagtima riksdag. En liknande framställning gjordes av hushållningssällskapens ombudsmöte år 1942. Vidare gjordes samma yrkande till 1943 års riksdag i motioner av Gabrielsson m. fl. i första kammaren (I:136) och av Nilsson i Göingegården och Lindmark i andra kammaren (II:212), men motionerna avslogos av riksdagen.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, omförmäles att lantbruksstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1943 hemställt, att ett belopp av 590 000 kronor måtte upptagas för nästa budgetår till elevstipendier vid den lägre lantbruksundervisningen.

Lantbruksstyrelsen har därvid föreslagit, att sådan ändring av gällande bestämmelser borde genomföras, att till elever vid lantmanna- och lanthushållsskolor, driftsledar- och handelsträdgårdsmästarkurserna vid Alnarp, trädgårdskurs vid folkhögskola, kurser för ladugårdsskötare, utbildningskurs för fårägare samt hovbeslagskursen vid Alnarp finge utgå månatliga understöd med 20 kronor till elev av första behovsgraden, med 40 kronor till elev av andra behovsgraden och med 60 kronor till elev av tredje behovsgraden, samt att till elever vid lantbruks- och trädgårdsskolor finge för årskurs utgå understöd med 75 kronor, 150 kronor och 250 kronor i respektive behovsgrader. För elever vid de lägre mejeriskolorna har styrelsen, i avvaktan på utredning rörande den lägre mejeriundervisningen, funnit sig böra beräkna stipendier efter nu gällande grunder. Likaså har styrelsen ansett, att understöd till elev

vid fast småbrukarkurs samt till elev vid husmoderskurs och specialkurs med särskilt antagna elever borde utgå efter oförändrade grunder.

Av propositionen framgår vidare att svenska landsbygdens ungdomsförbund i skrivelse den 20 oktober 1943 hemställt, att de vid 1939 års lagtima riksdag beslutade förhöjningarna av stipendierna till elever vid lägre lantbruksundervisningen måtte träda i tillämpning från och med budgetåret 1944/45.

Departementschefen har dock ej heller för nästa budgetår — på grund av det statsfinansiella läget — ansett sig böra äska någon höjning av ifrågavarande stipendier och fördenskull föreslagit, att stipendierna fortfarande måtte utgå efter hittills gällande grunder, samt att medelsbehovet måtte uppföras med 500 000 kronor mot av lantbruksstyrelsen föreslaget belopp av 590 000 kronor.

Ehuru även vi beakta det statsfinansiella läget samt anse att stegrade statsutgifter endast i trängande fall böra medgivas, ha vi dock ansett denna fråga vara så angelägen, att den ej längre bör undanskjutas. Frågan gäller ju att bereda lättnader i kostnaderna för den ekonomiskt svagast ställda delen av landsbygdens ungdom för genomgående av ifrågavarande fackskolor. Visserligen kan påvisas att anslutningen av elever till lantmänna- och lanthushållsskolorna även under krisåren, trots de ökade kostnaderna, varit ungefär densamma som före kriget. Vid en och annan skola har antalet inträdessökande elever till och med varit större än som med hänsyn till platstillgången kunnat mottagas, vilket ju visar ett växande intresse från ungdomens sida i dessa orter för fackkunskares inhämtande. Men i stort sett förhåller det sig dock så, att landets lantmänna- och lanthushållsskolors kapacitet icke är till fullo utnyttjad. Vid ett flertal skolor har det visat sig vara förenat med stora svårigheter att få elevantalet fyllt. Särskilt gäller detta beträffande Norrland. I många fall ha medel till utfyllnad av statsstipendierna måst anskaffas från andra håll, såsom från landsting, kommuner, hushållsgillen, enskilda organisationer och privata personer, för att på så sätt göra det möjligt för de svagast ekonomiskt ställda att genomgå en kurs vid lantmannaskola eller lanthushållsskola. Men utsikterna att på denna väg erhålla medel i fortsättningen äro mycket ovissa. Dylika ortsbidrag beviljas nämligen endast från fall till fall och ofta till särskilt angivna elever från den eller den socknen. Och i den mån bidrag ej lämnats från en viss socken, ha obemedlade ungdomar därifrån ej kunnat genomgå skolorna.

I motionen om stipendieförhöjning till förra årets riksdag gjordes bl. a. följande uttalande:

»Det synes oss vara synnerligen angeläget — ej minst under nuvarande förhållanden — att landsbygdens jordbrukarungdom får den skolning, som för ett utnyttjande av jordbrukets tekniska m. fl. hjälpmedel är nödvändig. Därtill kommer, att den fackliga utbildningen medför en ökad tillförsikt och ett större intresse för yrket, varav även följer bättre trivsel vid 'torvan'. På detta sätt blir en utvidgad och fördjupad fackutbildning en motverkande

faktor mot den pågående 'flykten' från landsbygden till städerna och stadsliknande samhällen, vilken företeelse enligt vår mening måste anses vara ett statligt intresse att hämma.»

Vi ha tillåtit oss återupprepa detta uttalande och vilja särskilt understryka detsamma.

På grund av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville besluta, att statsstipendier till elever vid den lägre lantbruksundervisningen måtte från och med budgetåret 1944/45 utgå enligt de av lantbruksstyrelsen i ovan angivna skrivelse den 31 augusti 1943 angivna grunder, samt

att riksdagen ville till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1944.

C. Fr. Carlström.

A. Mannerskantz.

Carl Beck-Friis.

Lennart Bondeson.

K. E. Johanson.
